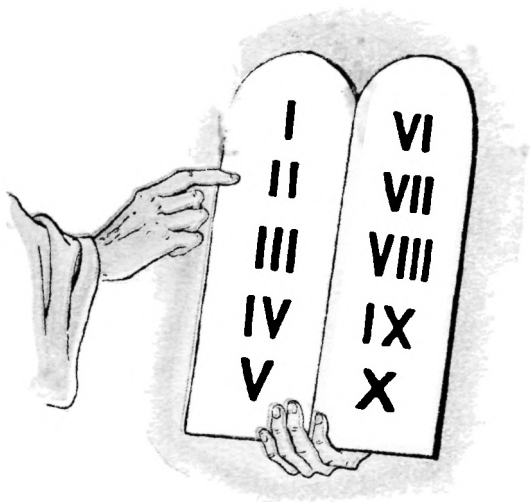

K L E M E N T B O C H O Á K

s poznámkou J A R O S L A V A D U R Y C H A

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO

1 9 4 2

Dominikánská Edice Krystal, Olomouc

K L E M E N T B O C H O Á K
s poznámkou
J A R O S L A V A D U R Y C H A

**N E V E Z M E Š J M É N A
B O Ž Í H O N A D A R M O**

1 9 4 2

Dominikánská Edice Krystal, Olomouc

B h slyší dob e

*Na každé slovo a na každé zavolání p i-
cháží odpov , by by to byla t ebas jen
ozv na vlastního hlasu. Žádné slovo se však
neztratí. Ve slov jest obsažena energie lid-
ské v le a o energii platí zákon, že nep i-
cháží nazmar, nýbrž vždy n jakým zp so-
bem projeví sv j ú inek s patrným a m -
itelným výsledkem. I slovo nepromyšlené
a neuvážené, pronesené žertem nebo mimo-
d k, vykoná své dílo bu d íve nebo po-
zd ji, leckdy tenkrát, když se toho lov k
nejmén nad je. I slovo, pronesené beze
sv dk v úplné samot a poušti, p sobí
s neomylnou p esností a jistotou; p ijde
as, kdy se lov k rozpomene na každé slo-
vo, pon vadž to slovo, n kdy už napolo
zapomenuté, za ne doutnati, ho eti a vybu-*

chovati jako t askavina, která dlouho musila schnouti. Zvlášt to pozorujeme u slov zlých, která se asem obracejí proti nám samým, když se toho nejmén nad jeme.

Na každé slovo p ijde odpov , t ebas nikoliv ihned, leckdy po letech a n kdy až po smrti. Každé volání jest slyšeno velice pozorn . Naslouchají mu všechny bytosti neviditelné, zlé i dobré, nižší, vyšší i nejvyšší.

áblové odpovídají, and lé odpovídají, i B h odpovídá. Odpovídá se na všechno, i když se zdá, že to není hodno odpov di.

lov k má totiž takovou cenu, t ebas o tom asto ani neví, že se na jeho slova a na jeho volání vážn odpovídá. Mluví-li lov k žertem, m že se mu dostati odpov di také žertem, ale pak se takový žert leckdy lo- v ku zdá hrozný. Platí tu slova: Tlucte a bude vám otev eno! To platí i tentokráte, tlu e-li se bez rozmyšlení, lehkomyšln , nebo i z pouhého uli nictví.

B h slyší své jméno; není nedoslýchavý. N kdy nep ijde otev ít hned, nýbrž eká, až na n kolikeré zaklepání, ale jednou vy-

jde, podívá se, kdo to tlu e, a odpoví. Leckdy leckdo volá a dotírá z pouhého ulinictví. Co se stává, když to hospodá pozná a když ho to posléze popudí? Bu vyjde sám, nebo pustí své psy. I B h má psy svého hn vu a b da tomu, koho popadnou! A jaký pak soucit s takovým? Kdo o Boha nedbá, nemusí se aspo o N ho otírat. Ale vidíme, jak se o Boha denn otírají tisíce a tisíce lidí, muž i žen v bezvadném ustrojení a s namalovanými pusinkami, inteligent a komediant , pobud a hastroš . A podle toho, jak vyslovují jméno Boží a jména svatých, lze souditi, že už to není jen neúmyslná setrva nost zvyku, nýbrž v domé zleh ování a špin ní jména Božího a že zna ná ást národa chce aspo ústy svými vlá eti Boha ve špin a kalu. Záleží jim na tom, aby dráždili a pohoršovali jiné; jsou to asto záludní i p ímí štvá i. Mají statisíce pomocník , áste n bezd ných, ale tato bezd nost není tak neškodná, ani tak neúmyslná a nevinná, jak by ti lidé cht li na svou omluvu dokazovati. To už

se vycítí z hlasu a vypozeruje z obličeje, z očí a z pohybů úst.

Zdá se, že tito lidé neví v Boha, i spíše rádi by nevěřili a chtějí se přesvědčiti, lze-li těmito jízlivostmi pohnouti Boha k tomu, aby jim nějakým způsobem dal kaz své jsoucnosti. Je to poínání nejen zlé, nýbrž i bláhové. Kam budou pak utíkat, vyjde-li B h a otev e-li dve e? Kdo ví v Boha, vzývá ho zkroušen a s t e sením. Co bude však s t mi, kteří s Jeho jménem zacházejí jako se smetím? Zatím se sm jí a chechtají, ženy hopkují a d ti šaškují. Nevidí Hospodá e, nevidí Ženicha, který p ichází náhle, na kterého se e ká dlouho, ale nikoliv marn .

Jacoslav Ducech

Co je jméno Boží?

Je psáno, že „Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi“. Není tím méně slovo Pán, ale Bůh jako slovo, totiž jako jméno. Jako že dvě bytosti mají k sobě nějaký vztah a ten se musí cítit a projevovat v základě tím, že jedna bytost si musí uvědomit jméno té druhé, aby věděla o její existenci a tím vešly v nějaké jednání mezi sebou; nebo když nevím o jménu někoho nebo něčeho, nevím o člověku i věci té vůbec; nanejvýš mohu mít o nich nejasné tušení, když slyším o nich vyprávět. Ale když je poznám a vnímám, právě jejich jméno, název nevymizí mi z duše, snad ani tehdy, když k nim nabudu nepřítelství.

Před narozením Pán se nejevil Bůh (Hospodin, Jahve) jménem, nýbrž vírou v někoho nejvyššího a všemohoucího.

Až příchodem Ježíšovým ten N kd o se zt lesnil (Slovo se stalo t lem) a dostal jméno Ježíš. Jsme zde u rozdílu mezi pojmem slovo a pojmem jméno. Slovo B h m lo sice ve Starém zákon zvláštní význam, vztahovalo se tedy na bytost ur itou, ale bytost B h projevovala se právě jen vírou syn starého sv ta v tuto bytost. Teprve zrozením Krista Pána se stalo Slovo Jménem, Slovo, Jméno a T lo splynulo v jednotu Boha Syna. Tato jednota se projevila o b e c n , ne už jen vnuknutím vyvolených jedinc prorok , ale všem lidem sou asným a p íštím. Kristus je osoba a osoba musela mít jméno. A jméno toto je Ježíš. Ve jméno to v íme, to si uv domujeme, ale z stává tajemstvím p es to, že prosakuje jak náš rozum, tak náš cit. A víc se zde toho tajemství nedotýkejme, jen si dokonale p ipamatujme jméno té, jež dala život t lu Jména nejsv t jšího — jméno Matky Boží.

Kdy máme i smíme vyslovovat jméno Boží?

1. V modlitbě. Jak víme, je modlitba „rozmluvou s Bohem“. A modlitba je vyjádřením buklidného stavu lovkova nebo stavu úzkosti, žalu, rozrušenosti. Zajisté je však vždy výrazem touhy po Bohu. Každá touha je předzvěstí nebo výsledkem lásky, že však jsou různé lásky ve svém dání, je právě tak pravda, jako že jsou rozličné předmety lásky neboli rozličná milovaná jména. Na rozdíl od lásky a touhy k těm perzným jménům lidí, zvířat, květin a věcí tohoto světa, jež bývají láskami nesplnitelnými, je předmet nejvyšší lásky, totiž Bůh, vždy láskou a touhou dosažitelnou. Jen jeden stav nitralovkova se ostýcháme pojmut do oblasti modlitby. Je to nezřízená vášně, nezodpovědná část lidského života, která porušuje a těsní lovkova nebo věcmilovanou, nehledě k tomu, že leptá a láme i bytost milující.

Právě jen Bůh je nepotřsnitelný a nepo-

rušitelný jak láskou, tak nenávistí. Vždy Jeho jméno je naprosté, to jest v případě tohoto tématu, jméno nedotknutelné. Nebo všech podmínek pozemské lásky se toužíme nejen jak dotýkat, nejen jak je v sebe pojímat jako hmotu, vyjímajíc keesanskou lásku k bližnímu, ale prostědek i této lásky je konec konců také hmota, to jest pokrm, nápoj, přibytěk pocestnému a podobné. Nedotknutelnost jmen Ježíš a Maria se stkví v centru veškeré lásky nad vášněmi a bouřkami lásek svatých, nad rozdělením člověka od člověka, nebo v ústě v koutku svého svatého domí, že ta nižší láska a nenávist je rub a líc jedné věci a že nenávist rozděljuje. Nedotknutelnost nejsvatějších jmen zůstává nejvyšší dostojná i v proklínání, zaklínání i křivě přísaze, a to si pamatujeme proto, abychom tím hlouběji vdučili o marnosti nezřízených vášní, zvlášť tehdy, když se ve své nahotě vzpínají k Bohu, i kdyby si modlící se bláhově myslel, že stav není jaké nespoutané vášně za vyvolání svatých jmen je modlitbou platnou a plnoobsažnou.

Nespoutaná vaše pak jako p sobnost rozd lující nejen že p etíná vztahy mezi lidmi a okolím, ale ve form modlitby nebo výk iku k Bohu nemá síly, aby si jméno Boží p itáhla, pon vadž jména Ježíš a Maria napl ují lov ka jen prost ednictvím modlitby, a ona vaše prosbou a modlitbou být nem že práv pro tu zhoubnou schopnost d lit a disharmonovat jednotu citu, rozumu a srdce, neboli vzpíná k Bohu jen lov kovu á stku, a k modlitb je pot ebí celé duševnosti. Nevedená vaše zatem uje iré vnímání n eho, tedy i jména Božího, v její oblasti se k iví všechny pojmy. Jsou theologové a filosofové, kte í bolest a vaše kladou do jedné roviny, íkajíce, že vaše plodí bolest a naopak. Zde nebudeme rozvinovat tuto otázku, jen v myšlence na jméno Boží ze zkušenosti obecn lidské víme o vysilujícím vlivu pouhých vášní, zneschop ujících nás trvale myslet na pojmy vyšší a nejvyšší.

2. Jméno Boží m žeme užívat v b žné rozprav , mluvíce vážn o náboženství,

filosofii, p írod a um ní, život v bec, kde všude se uplat uje nejv tší mistrovství sluh Božích nebo geni , pracujících k oslav Božího jména. Kladouce tak slovo ke slovu, nábožnou myšlenku k myšlence, navíejme et z logiky i umnou chválu z dar své krásné e i, nebo myšlenka, rozum a vroucnost v souzvuku s našimi bolestmi a zkouškami životními nám za pomoci modlitby a pokory položí na rty jen slova správná a schopnost rozlišit váhu jmen ježíš a Maria od hrubých slov jízlivé a bezmocné nevrý, snažící se nám úlisn namluvit, že rozumem a vzdorem lze vše pochopit.

3. Oprávn n vyslovujeme Boží jméno v tak zvaných „st elných modlitbách“, to jest v takových, kdy rychle a prudce, jako když st ela letí, vysíláme své úzkosti a prosby k Pánu, ne íkajíce v t ch chvílích b žné modlitby jako Ot enáš, V ím v Boha a podobné. N které velmi hluboké duše íkají, že ty st elné modlitby mívají zvláštní ú inek. Je v nich celá bytost modlícího se zhuštna a v málo vte inách soust ed na a

žhav vypjata. Nepatí sem ale vaše, která i tyto iré chvíle ruší.

4. Zvláštní, nechci říci výsadu, ale schopnost říkat svatá jména mají básníci. Jde tu o zvláštní ad nív všech slov a umných kv t v t, aby vešly bližním na sv tlo všechny stavy lidského nitra, tedy i zoufalství a podobné. Katolický pak básník svými verši bu se p ímo modlí nebo v nes etných odstínech vyjad uje nádherné vln ní všeho tvorstva, živého i neživého, a nad veškerenstvem vidí ruku a jméno Boží, v p ímé sladkosti tkvící.

Kdy nesmíme jméno Boží vyslovit?

Druhý láněk Božího desatera nám to pln a stru n íká: Nevezmeš jména Božího nadarmo. Nadarmo je tolik, co marn ; nevezmeš tedy jména Božího marn . Myslíme-li dále, marn znamená zbyte n . Zbyte n -li tedy jméno Boží íkáme, je to tolik, jako kdybychom je nevyslovovali v bec. A p ece marným jeho

íkáním Boha urážíme. O neporušitelnosti svatých jmen jsme mluvili p ed chvílí. Ale jako žádný náš in nesmí mít za výsledek marnost, a ve vyšší snaze ani žádné naše slovo, je p irozené, že i každé oslovení Pána Boha musí mít morální smysl. A marné, zbyte né, daremné braní jména Ježíš do úst kon í v prázdnot , pon vadž se Boha nedotýká. P es to, že B h i každé takové slyší, mine se s Jeho jsoucností. Každé jméno zcela splývá s osobou jím ozna enou, každé vy knuté jméno znamená brát i na z etel doty nou osobu. A proto zbyte ným braním jména Božího mluvíme zbyte n o Bohu, zatím co máme o N m myslet a mluvit jen v p ípadech závažných. Proto takto Boha urážíme, totiž ve své malosti si neuv domíme Jeho velikost a mluvíme o N m jako o n jaké pozemské b žné jednotce. Uraziti n koho, jak už slovo samo íká, znamená ubrati n komu na jeho jmén , na jeho cti. Vždy jméno n koho je est jeho. Mluviti o n kom povrchn , marn , je mluviti o jeho cti marn . A tato pravda

by se nevztahovala na est jména Nejvyššího? Nedotknutelnost Boha je tedy krom cti Jeho. A není cti naprosté uprost ed slabosti lidské, která o pojmu tohoto slova ví, užívá ho však ráda jen ve vztahu k sob , nemyslí tak ásto na podstatu cti, totiž na dokonalost, jíž je Pán sám.

Co je v bec marné? Bývají to stavy lidského nitra, iny a slova. Tedy vše, v em a kolem eho žije lov k. Abychom m li blíže k jádru tohoto smyslu, ekn me, že slovo je zrcadlem duše a inu nebo úmyslu n co u initi. Zlost, vztek, zoufalství, malá snaha vymanit se ze sklí enosti jsou marné stavy nitra. Z nich je už kr ek k marným in m, vždy ony stavy vznikají tehdy, kdy n jaká lichá neproz etelná touha nás natolik ovládne, že nejsme schopni sebekritiky a neusoudíme, že toho neb onoho si nemáme žádat, protože toho pro svou duši nepot ebujeme nebo si nep ipomeneme ctnost trp livosti a dlouho ekání. Potom ud láme to i ono zbrkle, neuvážen , po n vadž hledáme náhradu za nespln nou

dotud touhu. A toto náhradou hledané nám shodí, i když si tu zhoubnost hned neuvdomíme nebo nepocítíme. Jsme pak nervosní, sklí ení a t žkomyslní. A to nadarmo, následkem p edb žného nedostatku pokory a moudrostí mnohého si nežadat. V koutku samoty potom na íkáme, klejeme, rozmrzele nebo nev domky Boha vzýváme, což není proto správná modlitba, že k ní p i stupujeme s nitrem z byte n rozházeným. Vždy jsme mohli rozervanosti p e dejít odmítnutím ur itých v cí a svod , jichž jsme si pro svou zatíženost žádali. A nadbyte n rozervaná duše si mohla dop át modlitbu za jiných okolností. Takováto modlitba nemusí být ovšem bezvýsledná. Vždy jedin B h nás bude soudit a jedin On do nás vidí. Vždy, za všech našich stav ...

Nadarmo nevezmeš jména Božího ani svévolnou p ísahou, a to nejen k ivou p ísahou. Je psáno, abys nikdy nebral Boha sám za sv dka. V evangeliu Matoušov máš vypo ítány základní v cí, skrze n ž se p í-

sahá, a inít se tah nemá. To ti a rozjímej o tajemství moudrého zákazu tam e e- ného. Nebo jsou pravdy, o kterých ti nejlepší výklad podá tvé sv domí. - Má-li t n jaký ú ad k p ísaze, p ísahej spravedliv , nebo údové sv tského ádu t k tomu nutí v douce, že i p ed právem pozemským má být souzena lež. A lež nesnáší sv dka. Natož pak toho, jímž je B h sám.

Víš v bec, že bereš jméno Boží do úst každodenn , n kdy i každou chvíli, a nemodlíš se p i tom a ani radost ani žalost neprojevuješ? To je to nejb ž- n jší darmé užívání jména Božího. Tvá duše na n m není ani zú astn na, vyslovuješ je jen ze zvyku, jen tak namátkou a b žn , jako t eba ur itá slova nep kná. Neuvážíš-li v té chvíli, co íkáš, mluvíš nezodpov dn . Kde je potom tvá snaha po inteligenci a logice, když slova nejzávažn jší pohazuješ do smetí bezmyslenkovosti, když nemyslíš na to, co mluvíš! Zdá se sice n kdy, že ekneš Ježíš, Maria a

vzdychneš p i tom, ale jen zkoumej sebe sama, že si na Ježíše a Marii v té chvíli ani nevzpomeneš. Je p ece ned stojné lo- v ka, aby p i své e i na vše ostatní se snažil myslet, jen na svatá jména ne! Každým slovem se snažíš íci n jakou myšlenku a jméno Boží bys ekl na Boha nemysle? Bu pozorná, duše k es anská, a sleduj sama sebe v okruhu svých slov! D - stojnost svou a v domí, že slovo d lá muže, p evezmi do všeho, co mluvíš! Chyby i správnost tvých myšlenek bu tež p esným zrcadlem slov a nesty se, je-li toto zrcadlo n kdy zamžené, že totiž nemáš zásobu slov. Jen opravdovost ti bude k dobru p ipo- tena, pravdivost, up ímnost a ú elnost myšlenek a skutk . Jsou dva zákony, dva ády, nebeský a zemský, jenž je pod ízen nebeskému. A hluchota, slepota a n mota dobro t ch ád (p es všechny bolesti) ne- ch ce vid t. Nevidí, a proto ani dob e mluvit o nich nem že. Pro o tomto zde mluvíme? Abys v d l, že slovo tvoje jako ty celý má vyplývat z ádu všehomíra,

jehož smyslem a p vodem je Ježíš Kristus, Pán náš, jméno Jeho že je zvuk nejpln jší. Ozv ny Jeho tušíš v hlasech živl , Jméno to pak pln vyznívá z úst tvých. Ledabytle a beze smyslu-li pak z tebe zní, nejsi celý ú asten ani smyslu Jména svatého, ani smyslu sebe samého, tvá jednotka je pak rozlomena a z ádu Božího sám sebe vyháníš do prázdnoty, kde není jádra ani zvuku pravého, kde je nelogi nost, tedy zmatek. Zmatek rodí trýze nezdravého hledání, každá vyšinutá bytost chce totiž n kde spo inout, ale takto má už jen krok k nev e.

Zpytuj tedy e svou o svatých jménech, duše k es anská, abys v sob utvrdila v - domí o této vše obsahující jednot : Otec, Syn, Duch — smysl Jejich, Jméno, Slovo, ty pak jako ten, kdo o Jmén a Slov ví. Jako takto v doucí bu hrdý na jazyk sv j, jímž dob e-li budeš Slovo Jméno najevo dávat, i celkem a vždy správn mluvit budeš. Nebol slova lidská jsou stvo ena k pravd .

Klement Bocho ák
s poznámkou Jaroslava Durycha

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO

Vydala Dominikánská Edice Krystal
v Olomouci • Vytiskla Valašská tiskárna
ve Valašském Mezi í í • L. P. 1942